

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 2.9.2009
COM(2009) 442 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Επανεξέταση της κοινοτικής πολιτικής για την καινοτομία σε έναν μεταβαλλόμενο
κόσμο**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Η πρόοδος που επιτεύχθηκε.....	4
2.1.	Βελτίωση των βασικών συνθηκών.....	4
2.2.	Διευκόλυνση της ευρύτερης και ταχύτερης διείσδυσης των καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά	5
2.3.	Ανάπτυξη συνεργειών	6
2.4.	Ενίσχυση της οικονομικής υποστήριξης της έρευνας και της καινοτομίας.....	7
3.	Τα διδάγματα που πρέπει να αντληθούν και οι προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν	8
4.	Συμπέρασμα	12

Επανεξέταση της κοινοτικής πολιτικής για την καινοτομία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Καινοτομία είναι η ικανότητα να παίρνεις νέες ιδέες και να τις μετατρέπεις σε εμπορικές επιτυχίες χρησιμοποιώντας νέες διαδικασίες, προϊόντα ή υπηρεσίες με τρόπο καλύτερο και ταχύτερο από τους ανταγωνιστές σου»¹.

Η καινοτομία δεν μπορεί να επιβληθεί άνωθεν με νόμους και διατάγματα. Εκπορεύεται από τους ανθρώπους, και μόνο οι άνθρωποι —επιστήμονες, ερευνητές, επιχειρηματίες και προσωπικό τους, επενδυτές, καταναλωτές και δημόσιες αρχές— θα καταστήσουν την Ευρώπη πιο καινοτόμο. Αλλά οι παράγοντες αυτοί δεν ενεργούν στο κενό. Ενεργούν με μια νοοτροπία και μέσα σε ένα πλαίσιο που είτε τους αποθαρρύνει είτε τους υποκινεί να εξερευνήσουν άγνωστα εδάφη.

Η καινοτομία είναι η προϋπόθεση για τη δημιουργία μιας οικονομίας που θα βασίζεται στη γνώση και θα χαρακτηρίζεται από χαμηλή χρήση ορυκτών καυσίμων. Η επιτυχής διαχείριση αυτού του μετασχηματισμού είναι κρίσιμη για να μπορέσουμε να παραμείνουμε ανταγωνιστικοί στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο και για να επιτύχουμε ευρύτερους κοινωνικούς στόχους με βιώσιμο τρόπο, υπό την πίεση των δημογραφικών αλλαγών, της κλιματικής πρόκλησης, της σπανιότητας των πόρων και των νέων απειλών για την ασφάλεια.

Η καινοτομία επιτρέπει στις ευρωπαϊκές βιομηχανίες να τοποθετηθούν στην κορυφή της παγκόσμιας αλυσίδας αξίας, κάνοντας την Ευρώπη ηγετική δύναμη στη παγκόσμια αγορά προϊόντων και τεχνολογιών αποδοτικών από πλευράς κατανάλωσης ενέργειας και πόρων και εξοπλίζοντάς μας με τα μέσα που απαιτούνται για τη δραστηριοποίησή μας σε παγκόσμιο επίπεδο. Επιπλέον, οι προσπάθειες που καταβάλλονται στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης (E&A) μπορούν να αποφέρουν πραγματικά οφέλη μόνο μέσα σε ένα περιβάλλον που υποστηρίζει την καινοτομία.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ανανεωμένη εταιρική σχέση της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση τοποθέτησε στο επίκεντρο την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα και ζήτησε από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη να αναλάβουν αποφασιστική και συνεκτικότερη δράση. Στη βάση αυτή, δρομολογήθηκε μια φιλόδοξη ευρωπαϊκή πολιτική καινοτομίας και εγκρίθηκε ο «νόμος» για τις μικρές επιχειρήσεις². Χάρη σ' αυτή την προσέγγιση συνεργασίας έχει ήδη επιτελεστεί πρόοδος. Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη έχουν βελτιώσει τις επιδόσεις τους στον τομέα της καινοτομίας. Το χάσμα καινοτομίας μεταξύ της ΕΕ και των βασικών ανταγωνιστών της, δηλαδή των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας, έχει μειωθεί.

Καθώς εμφανίζονται νέοι ανταγωνιστές και οι προκλήσεις γίνονται μεγαλύτερες, η ΕΕ πρέπει όχι μόνο να στηρίζει την πρόσφατη θετική τάση, αλλά και να την ενισχύσει ακόμη περισσότερο. Ενώ με την οικονομική κρίση υπάρχει κίνδυνος να μειωθούν οι διαθέσιμοι

¹ 'Creating a National Innovation Framework', Science Progress, Richard Nedis & Ethan Byler, Απρίλιος 2009.

² COM(2005) 488, που εγκρίθηκε από τα συμπεράσματα του Συμβουλίου των 28-29.11.2005. (http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/intm/87210.pdf) και COM(2006) 502, που εγκρίθηκε από τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 4.12.2006. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/91989.pdf.

³ COM(2009) 116, που προτείνει μια ανανεωμένη στρατηγική για την E&A και την καινοτομία στις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

πόροι, γνωρίζουμε από προηγούμενες υφέσεις, όπως συνέβη με τη Φινλανδία, ότι είναι εφικτή η απόδοση προτεραιότητας σε επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία και ότι οι επενδύσεις αυτού του είδους μπορούν να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην επίτευξη βιώσιμης οικονομικής ανάκαμψης.

Ο στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να προσδιορίσει τα κενά που εξακολουθούν να υπάρχουν και να προτείνει πολιτικούς προσανατολισμούς για την κάλυψή τους.

2. Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΟΥ ΕΠΙΤΕΥΧΘΗΚΕ

2.1. Βελτίωση των βασικών συνθηκών

Εμπνεόμενη από την εταιρική σχέση της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, η ΕΕ εργάζεται από το 2005 για τη βελτίωση των βασικών όρων ανάπτυξης της καινοτομίας. Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειές τους παροτρύνθηκαν και βοηθήθηκαν (ιδίως μέσω της πολιτικής για τη συνοχή) να βελτιώσουν τις πολιτικές τους στον τομέα της καινοτομίας, εφαρμόζοντας εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας και αναπτύσσοντας σχετικές διαδικασίες αξιολόγησης.

Σε κοινοτικό επίπεδο διευκολύνθηκε η πρόσβαση στην ενιαία αγορά, βελτιώθηκε η διαθεσιμότητα οικονομικά αποδοτικών εισροών, υποστηρίχθηκαν οι πολιτικές ανταγωνισμού και ενισχύθηκαν οι όροι για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων. Η Επιτροπή ζήτησε την εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών ευελιξίας με ασφάλεια για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και παρότρυνε τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα στην εκπαίδευση και τις δεξιότητες. Με τον «νόμο» για τις μικρές επιχειρήσεις, η ΕΕ και τα κράτη μέλη ανέλαβαν τη δέσμευση να αναδείξουν την ΕΕ σε φυτώριο επιχειρηματιών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ). Επιπλέον, αναπτύχθηκαν εταιρικές σχέσεις με βασικούς βιομηχανικούς τομείς, στις οποίες καθορίζονται από κοινού και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο οι βασικοί όροι για μια ανταγωνιστική ευρωπαϊκή βιομηχανία.

Με την εξάλειψη των εμποδίων που παρακωλύουν την ομαλή λειτουργία της **εσωτερικής αγοράς εμπορευμάτων** και με την εφαρμογή της **οδηγίας για τις υπηρεσίες** από τα κράτη μέλη, θα αρθούν πολλά διοικητικά και νομικά εμπόδια που δυσχεραίνουν την επιχειρηματική δραστηριότητα. Έτσι, οι καινοτόμες ΜΜΕ θα έχουν ευκολότερη πρόσβαση στις αγορές και οι δημόσιες υπηρεσίες θα εκσυγχρονιστούν.

Στο μεταξύ, αναγνωρίζεται επίσης σε ολόκληρη την ΕΕ ότι **η αριστεία στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και την κατάρτιση** αποτελεί προϋπόθεση για την καινοτομία. Η διά βίου μάθηση έχει γίνει πολιτική προτεραιότητα, ενώ οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στα κράτη μέλη στοχεύουν στην αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο δυναμικό, στη διευκόλυνση της καινοτομίας και στην προώθηση της επιχειρηματικότητας. Οι ενέργειες που υλοποιούνται στο πλαίσιο της στρατηγικής «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» θα συμβάλουν στην καλύτερη αντιστοίχιση μεταξύ δεξιοτήτων και αναγκών της αγοράς εργασίας, στην καλύτερη αξιολόγηση και πρόβλεψη των αναγκών των ατόμων και των επιχειρήσεων σε δεξιότητες και στη γενικότερη αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού. Το επικαιροποιημένο στρατηγικό πλαίσιο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση (ET 2020) καθορίζει μια ολοκληρωμένη πολιτική ατζέντα για την υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιούν τα κράτη μέλη στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Η εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για τις ηλεκτρονικές δεξιότητες προάγει τις ψηφιακές δεξιότητες του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού³.

Ο εκσυγχρονισμός των κοινοτικών κανόνων για τις **κρατικές ενισχύσεις** πρόσφερε στα κράτη μέλη ένα αποτελεσματικό εργαλείο δημόσιας πολιτικής για την υποστήριξη της E&A

και της καινοτομίας. Τα κράτη μέλη είναι τώρα σε θέση να χορηγήσουν ορισμένα είδη κρατικών ενισχύσεων για την καινοτομία με μικρή διοικητική επιβάρυνση και χωρίς να χρειάζεται να δηλώσουν τα συγκεκριμένα μέτρα στην Επιτροπή. Από το 2006, όταν εκσυγχρονίστηκαν οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, δημιουργήθηκαν νέα μέσα ενισχύσεων στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων 30 σχεδίων για τις νέες καινοτόμες επιχειρήσεις. Οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, που αναθεωρήθηκαν το 2008, προβλέπουν τη δυνατότητα χορήγησης ενισχύσεων μεγαλύτερης έντασης για την οικολογική καινοτομία⁴. Τα τελευταία χρόνια παρουσιάστηκε επίσης στα κράτη μέλη μια τάση για συμπλήρωση των επιδοτήσεων και των επιχορηγήσεων E&A με φορολογικά κίνητρα, τα οποία άσκησαν θετική επίδραση στις ιδιωτικές επενδύσεις E&A. Η Επιτροπή διευκόλυνε τη διάδοση ορθών πρακτικών μέσω ενός δικτύου εθνικών εμπειρογνομώνων⁵.

Τέλος, οι μη τεχνολογικές πτυχές της διαδικασίας της καινοτομίας, όπως ο σχεδιασμός και το μάρκετινγκ, αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για τη διείσδυση περισσότερων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά. Σχετικά με το θέμα αυτό, το κοινοτικό Γραφείο Εναρμόνισης στην Εσωτερική Αγορά (σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ) μείωσε δύο φορές τα τελευταία πέντε χρόνια το κόστος καταχώρισης αιτήσεων για ευρωπαϊκά εμπορικά σήματα. Το νέο ποσοστό χρέωσης (40% χαμηλότερο από το προηγούμενο) μείωσε το κόστος εξασφάλισης προστασίας για εμπορικά σήματα σε όλη την ΕΕ στο χαμηλότερο επίπεδο όλων των εποχών. Ο μέσος χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση της διαδικασίας καταχώρισης μειώθηκε επίσης κατά 50%⁶.

2.2. Διευκόλυνση της ευρύτερης και ταχύτερης διείσδυσης των καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά

Η ΕΕ έχει αναγνωρίσει και χρησιμοποιεί τις κανονιστικές πράξεις και την τυποποίηση ως ισχυρά μέσα για την παροχή των κατάλληλων κινήτρων και για την τόνωση των αγορών καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Οι νέοι **κανόνες** για τις εκπομπές καυσαερίων από τα αυτοκίνητα στοχεύουν να λειτουργήσουν ως έναυσμα για την εισαγωγή σημαντικών καινοτομιών στην ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία και θα οδηγήσουν σε καθαρότερα και οικονομικά πιο προσιτά ευρωπαϊκά αυτοκίνητα —καινοτομίες που αναμένεται να διατηρήσουν αυτή τη βιομηχανία ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο. Η **οδηγία για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ETS)** θα προαγάγει την καινοτομία στον τομέα της παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας και θα ενθαρρύνει την κατασκευή περισσότερων φιλικών για το περιβάλλον εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης νέων τεχνολογιών δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα (CCS). Το **στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών** συμβάλλει στην επιτάχυνση της ανάπτυξης τεχνολογιών χαμηλής χρήσης ορυκτών καυσίμων, πράγμα ζωτικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων «20-20-20» έως το 2020. Η νομοθεσία **REACH** και η νομοθεσία για τα **καλλυντικά** παρέχουν σημαντικά κίνητρα για την καινοτομία στον τομέα των εναλλακτικών ουσιών. Το **σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική**⁷ καθορίζει ένα εναρμονισμένο, ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για τον προσανατολισμό της καινοτομίας προς ενεργειακά αποδοτικά και φιλικά για το περιβάλλον προϊόντα. Όταν η βιομηχανία δεν

⁴ ΕΕ C 82 της 1.4.2008, σ. 1.

⁵ Βλ. COM(2006) 728 τελικό.

⁶ Το 2008 παραλήφθηκαν από το ΓΕΕΑ περισσότερες από 87.000 αιτήσεις για κοινοτικά εμπορικά σήματα.

⁷ COM(2008) 397 τελικό.

θέτει η ίδια φιλόδοξους στόχους, η αναθεωρημένη **οδηγία για τον οικολογικό σχεδιασμό** παρέχει μια νομική βάση που επιτρέπει να εισάγονται στην αγορά προϊόντα φιλικότερα προς το περιβάλλον τόσο από την άποψη της ενεργειακής αποδοτικότητας όσο και από την άποψη της αποδοτικής χρήσης των πόρων. Στα σχετικά μέσα περιλαμβάνονται η χρησιμοποίηση κατάλληλων κινήτρων, οι δημόσιες συμβάσεις και η επισήμανση των προϊόντων, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι η ζήτηση υποστηρίζει αυτή την πολιτική.

Η ευρωπαϊκή **πολιτική τυποποίησης**⁸ εξελίχθηκε προς την κατεύθυνση της στήριξης της καινοτομίας, με ισχυρότερη δέσμευση για μια ανοιχτή και προσανατολισμένη στις ανάγκες της αγοράς διαδικασία θέσπισης προτύπων. Εδώ εντάσσεται και η ανάπτυξη μιας διαδικασίας έγκρισης προτύπων που βασίζεται στη συνεργασία και τη συναίνεση, με στόχο την ανάπτυξη εθνικών και διεθνών προτύπων, καθώς και η δέσμευση για την εθελοντική χρήση των προτύπων, τη συνεκτίμηση των νέων γνώσεων στα πρότυπα και την ευκολότερη πρόσβαση στις διαδικασίες θέσπισης προτύπων, ιδίως για τις ΜΜΕ. Παραδείγματος χάριν, οι ΜΜΕ αποτελούν τώρα το 27% των μελών του ETSI και πληρώνουν μειωμένα τέλη.

Επιπλέον, η **ζήτηση** μπορεί να αποτελέσει κινητήρια δύναμη για την καινοτομία, ενθαρρύνοντας τους παράγοντες της καινοτομίας να επιδιώξουν την κάλυψη νέων, προηγμένων αναγκών. Στο πλαίσιο αυτό, οι δυνατότητες εκμετάλλευσης των υφιστάμενων κοινοτικών κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις προς υποστήριξη της καινοτομίας είναι μεγάλες και η χρήση τους θα μπορούσε να διερευνηθεί περαιτέρω⁹.

Η **πρωτοβουλία για τις πρωτοπόρους αγορές (LMI)**, που δρομολογήθηκε το 2008, έχει προσδιορίσει αγορές καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στις οποίες η καινοτομία είναι συγχρόνως αναγκαία και εφικτή και όπου η πιο στοχευμένη χρήση των προαναφερθέντων μέσων, που επηρεάζουν τη δυνατότητα ταχείας διείσδυσης νέων προϊόντων στην αγορά, μπορεί να κάνει όντως τη διαφορά (βιοπροϊόντα, ηλεκτρονική υγεία, βιώσιμες κατασκευές, προστατευτικά υφάσματα, ανακύκλωση και ανανεώσιμη ενέργεια).

2.3. Ανάπτυξη συνεργειών

Η ανάπτυξη του **ευρωπαϊκού χώρου έρευνας** από το 2000 και μετά οδήγησε σε διάφορες πρωτοβουλίες με στόχο τη δημιουργία ενός συνεκτικότερου συστήματος έρευνας και καινοτομίας στην Ευρώπη. Ορισμένες πρόσφατες πολιτικές πρωτοβουλίες αποσκοπούσαν στη δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς της γνώσης, με την υποστήριξη της κινητικότητας των ερευνητών και της πρόσβασης στις γνώσεις και τις τεχνολογίες, καθώς και με τη στήριξη της κυκλοφορίας, της μεταφοράς και της αξιοποίησης των γνώσεων και των τεχνολογιών («5η ελευθερία»). Ειδικότερα, για την αντιμετώπιση της σχετικά χαμηλής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας στην Ευρώπη, η Επιτροπή πρότεινε εθελοντικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της ερευνητικής συνεργασίας και της μεταφοράς γνώσεων μεταξύ των δημόσιων ερευνητικών ιδρυμάτων και της βιομηχανίας¹⁰. Ο αυξανόμενος συντονισμός μεταξύ ΕΕ και κρατών μελών παρέχει ένα αποδοτικότερο πλαίσιο για τη συγκέντρωση των πόρων όσον αφορά νέες ερευνητικές υποδομές και κοινά στρατηγικά ερευνητικά προγράμματα, που αντιμετωπίζουν μείζονες κοινωνικές προκλήσεις, καθώς και για την καλύτερη προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, μαζί με ένα νέο ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο για τη διεθνή επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία¹¹.

⁸ COM(2008) 133.

⁹ http://www.proinno-europe.eu/doc/procurement_manuscript.pdf

¹⁰ COM(2007) 182 τελικό — Βελτίωση της μεταφοράς γνώσης μεταξύ ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων σε όλη την Ευρώπη: υιοθέτηση της ανοιχτής καινοτομίας — Εφαρμογή της στρατηγικής της Λισαβόνας.

¹¹ Βλ. COM(2008) 588 τελικό.

Η συνεργασία στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας έχει ενισχυθεί. Τα τελευταία χρόνια οργανώθηκαν σε διάφορους τομείς νέες **συμπράξεις μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα**¹², με χρήση διαφόρων μέσων και νομικών βάσεων. Αναπτύχθηκαν πέντε **κοινές τεχνολογικές πρωτοβουλίες (JTI)**, η καθεμία ως ανεξάρτητη νομική οντότητα με σημαντικά κονδύλια από το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο¹³. Επιπλέον, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου οικονομικής ανάκαμψης, προωθούνται συμπράξεις μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για τα πράσινα αυτοκίνητα, τα ενεργειακά αποδοτικά κτίρια και τα «εργοστάσια του μέλλοντος».

Δημιουργήθηκε το **Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας** με σκοπό να προαχθεί η ανάπτυξη και η παραγωγή κορυφαίων, σε παγκόσμιο επίπεδο, καινοτόμων προϊόντων, με τη συστράτευση παραγόντων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας και των επιχειρήσεων γύρω από έναν κοινό στόχο. Σύντομα θα δημιουργηθούν «κοινότητες» της γνώσης και της καινοτομίας, που θα ασχοληθούν με σημαντικές κοινωνικές προκλήσεις όπως ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σ' αυτήν, η βιώσιμη ενέργεια και η μελλοντική κοινωνία της επικοινωνίας και της πληροφορίας.

Τέλος, η Επιτροπή συνέβαλε στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων παραγόντων της καινοτομίας και υποστήριξε την αμοιβαία άντληση διδαγμάτων μεταξύ των φορέων που χαράσσουν πολιτική στον τομέα της καινοτομίας και των δημόσιων φορέων που στηρίζουν την καινοτομία σε διάφορα επίπεδα. Ειδικότερα, δημιουργήθηκε ένα ευέλικτο κοινοτικό πλαίσιο πολιτικής με στόχο να αυξηθεί το επίπεδο αριστείας των **συνεργατικών σχηματισμών (clusters)**¹⁴ στα κράτη μέλη της ΕΕ και να προωθηθεί η μεταξύ τους συνεργασία ως τρόπος βελτίωσης της ικανότητας καινοτομίας και ενίσχυσης των θέσεων στις παγκόσμιες αγορές.

2.4. Ενίσχυση της οικονομικής υποστήριξης της έρευνας και της καινοτομίας

Οι ευρωπαϊκές ερευνητικές πολιτικές και τα ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα ενισχύθηκαν, ώστε να μπορούν να υποστηρίζουν αποτελεσματικότερα την καινοτομία. Το **έβδομο ερευνητικό πρόγραμμα-πλαίσιο**, με τον αισθητά αυξημένο προϋπολογισμό των 54 δισεκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2007-2013, υποστηρίζει την εμπορικά αξιοποιήσιμη έρευνα, ιδίως μέσω των κοινών τεχνολογικών πρωτοβουλιών και της συμμετοχής σε κοινές ερευνητικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται από τα κράτη μέλη. Οι δραστηριότητες μεταφοράς γνώσεων και η υποστήριξη της κινητικότητας, της διεθνούς συνεργασίας και των υποδομών έχουν επίσης πολύ μεγάλη σημασία για την καινοτομία. Η Επιτροπή διευκολύνει ακόμη τον συντονισμό των ερευνητικών δραστηριοτήτων του ιδιωτικού τομέα μέσω των ευρωπαϊκών τεχνολογικών πλατφορμών. Οι κοινοτικές ερευνητικές δραστηριότητες σε βασικούς τομείς όπως οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας, η υγεία, η ασφάλεια, το διάστημα ή οι επιστήμες της θάλασσας έχουν αυξηθεί. Μολονότι η βελτίωση των συνθηκών για τη συμμετοχή των ΜΜΕ στα ερευνητικά προγράμματα αποτελεί αδιάλειπτη προσπάθεια, το πρόγραμμα-πλαίσιο προβλέπει ειδικά σχέδια για τις ΜΜΕ, τόσο για τις ΜΜΕ έντασης έρευνας όσο και για τις ΜΜΕ με περιορισμένη ερευνητική ικανότητα. Σε συνεργασία με την ΕΤΕπ δημιουργήθηκε μια νέα χρηματοδοτική διευκόλυνση

¹² Βλ. COM(2009) 999 σχετικά με την κινητοποίηση των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων για την ανάκαμψη και την ανάπτυξη των συμπράξεων μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

¹³ Καινοτόμα φάρμακα (IMI) με κοινοτική συμβολή 1 δισεκατομμυρίου ευρώ· ενσωματωμένα υπολογιστικά συστήματα (ARTEMIS) — 420 εκατομμύρια ευρώ· αεροναυπηγική (καθαρός ουρανός) — 800 εκατομμύρια ευρώ· νανοηλεκτρονική (ENIAC) — 450 εκατομμύρια ευρώ· και κυψέλες καυσίμου & υδρογόνο (FCH) — 470 εκατομμύρια ευρώ.

¹⁴ Βλ. COM(2008) 652 τελικό.

καταμερισμού του κινδύνου (RSFF), με στόχο την παροχή δανείων σε ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς για σχέδια E&A υψηλού κινδύνου.

Η **πολιτική για τη συνοχή** παρέχει μια σταθερή και στρατηγικά στοχευμένη πηγή χρηματοδότησης της καινοτομίας, η οποία αυξήθηκε σημαντικά και έφτασε στο 25% του συνολικού προϋπολογισμού την περίοδο 2007-2013, έναντι ποσοστού 11% την περίοδο 2000-2006. Για την υποστήριξη της έρευνας και της καινοτομίας έχουν δεσμευθεί περίπου 86 δισεκατομμύρια ευρώ για περισσότερα από 380 από τα 455 επιχειρησιακά προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων περιφερειακής ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο της **κοινοτικής πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη** προβλέπεται να διατεθούν περίπου 337 δισεκατομμύρια ευρώ για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, διαδικασιών και τεχνολογιών στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας, ενώ πρόσθετα κεφάλαια θα προέλθουν από το πρόγραμμα Leader. Οι επενδύσεις σε ευρυζωνικές υποδομές και σε άλλα καινοτόμα σχέδια στις αγροτικές περιοχές θα ενισχυθούν περαιτέρω μετά τον έλεγχο για την κατάσταση της κοινής γεωργικής πολιτικής, καθώς και στο πλαίσιο της κοινοτικής δέσμης μέτρων για την ανάκαμψη.

Στο πλαίσιο του **προγράμματος-πλαisiού για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (CIP)**, η ΕΕ αφιερώνει ένα ειδικό πρόγραμμα στις ΜΜΕ και την καινοτομία εκτός του ερευνητικού προγράμματος-πλαisiού, με ετήσιο μέσο προϋπολογισμό 225 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2007-2013. Έχει δεσμευθεί ένα συγκεκριμένο ποσό για την εμπορική αξιοποίηση των περιβαλλοντικών τεχνολογιών, ιδίως μέσω κοινών επενδύσεων σε ταμεία επιχειρηματικών κεφαλαίων που παρέχουν μετοχικά κεφάλαια σε εταιρείες που επενδύουν στην οικολογική καινοτομία. Αυτά τα επιχειρηματικά κεφάλαια βοηθούν τις ΜΜΕ να αποκτήσουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση της καινοτομίας.

Η Επιτροπή βοήθησε επίσης τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές αρχές να αξιοποιήσουν τις συνέργειες μεταξύ των κύριων κοινοτικών μέσων χρηματοδότησης της καινοτομίας —ΠΠ7, CIP και πολιτική συνοχής¹⁵.

3. ΤΑ ΔΙΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΤΛΗΘΟΥΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΟΥΝ

Ο πίνακας αποτελεσμάτων στον τομέα της καινοτομίας¹⁶ δείχνει καθαρά ότι η Ευρώπη είναι ήδη σήμερα η ήπειρος με μερικές από τις πιο καινοτόμες χώρες και περιοχές του κόσμου. Αν αναλύσουμε τι κοινό έχουν αυτές οι χώρες και περιοχές, καταλήγουμε σε ένα εντυπωσιακό συμπέρασμα: δαπανούν συνήθως περισσότερα κονδύλια από τον μέσο όρο για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη διά βίου μάθηση, έχουν το υψηλότερο ποσοστό δαπανών E&A στο ΑΕγχΠ και διαθέτουν μέσα που υποστηρίζουν την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και προϊόντων στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Η πείρα δείχνει επίσης ότι αυτές οι χώρες είναι πιο πρόθυμες να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές και να μαθαίνουν η μία από την άλλη. Το ίδιο ισχύει και για τις επιχειρήσεις: αυτό που «μετράει» δεν είναι απαραίτητως το απόλυτο ποσό των δαπανών E&A· το στοιχείο που κάνει τη διαφορά όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα είναι το καινοτόμο κλίμα μέσα σε μια επιχείρηση¹⁷. Σήμερα η πρόκληση είναι αυτές οι επιτυχημένες περιπτώσεις να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για όλη την ΕΕ.

¹⁵ COM(2007) 474 της 16ης Αυγούστου 2007 — Ανταγωνιστικές ευρωπαϊκές περιφέρειες μέσω της έρευνας και της καινοτομίας — Συμβολή στη μεγέθυνση και την απασχόληση.

¹⁶ http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf

¹⁷ Βλ. «Global Innovation 1000», Booz Allen Hamilton, 2005.

Πράγματι, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών, η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα εξακολουθούν να μην αναγνωρίζονται ακόμη επαρκώς ως αξίες παντού στην Ευρώπη, ενώ η αποτυχία που ενίοτε συνεπάγονται εξακολουθεί να αποτελεί στίγμα. Οι νέες τεχνολογίες αντιμετωπίζονται συχνά με σκεπτικισμό, ενώ η δημόσια συζήτηση τείνει να υποβαθμίζει τη σημασία της επιστημονικής προσέγγισης και των επιστημονικών στοιχείων και παραμένει συχνά επικεντρωμένη στις ανησυχίες και τις πιθανές απειλές για την υγεία του ανθρώπου ή για το περιβάλλον.

Συγχρόνως, οι Ευρωπαίοι ενστερνίζονται ολοένα και περισσότερο την ανάγκη για αποτελεσματική αντιμετώπιση των νέων παγκόσμιων προκλήσεων, όπως η ασφάλεια, η κλιματική αλλαγή ή η απαίτηση για περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη σε παγκόσμια κλίμακα. Το γεγονός αυτό αποτελεί σαφώς πλεονέκτημα, αν συνοδεύεται από καλύτερη κατανόηση της ανάγκης για εφευρετικότητα, για καινοτομία και για χρήση νέων τεχνολογιών για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Σ' αυτό το πλαίσιο, η δημογραφική αλλαγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα έχει αναπόφευκτα μεγάλες συνέπειες στον πολιτικό, πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό χαρακτήρα των κοινωνιών μας. Η γήρανση του πληθυσμού, παράλληλα με τις αλλαγές που προκαλεί στη ζήτηση, ενδέχεται επίσης να έχει ως συνέπεια την αντιμετώπιση της έννοιας της καινοτομίας από μια διαφορετική, ίσως πιο διστακτική προοπτική. Θα είναι πολύ σημαντικό να αντιμετωπιστεί έγκαιρα το ζήτημα αυτό και να εξασφαλιστεί ότι η στάση της κοινωνίας θα παραμείνει ευνοϊκή για την καινοτομία. Διαφορετικά, παρά το πλούσιο και πεπειραμένο ανθρώπινο δυναμικό της, η ΕΕ διατρέχει τον κίνδυνο να υποσκελιστεί από τους ανταγωνιστές της και να μην επιτύχει το επίπεδο αριστείας που χρειάζεται για την εξασφάλιση υψηλού βιοτικού επιπέδου. Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος αυτός, η καινοτομία πρέπει να γίνει αποδεκτή και να αναγνωριστεί ως το «κλειδί» για την επίτευξη των στρατηγικών πολιτικών στόχων της ΕΕ.

Ο βασικός κινητήριος μοχλός της καινοτομίας είναι οι επιχειρηματίες. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να δημιουργηθεί ένα πολιτικό και κανονιστικό πλαίσιο που θα προάγει την ανταγωνιστικότητα των κοινοτικών βιομηχανιών σε παγκόσμιο επίπεδο και θα ανταμείβει τις επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία τόσο για προϊόντα όσο και για διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των καινοτόμων μορφών οργάνωσης της εργασίας. Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό. Μολονότι η σύγχρονη νομοθεσία, η αυτορρύθμιση και η εταιρική κοινωνική ευθύνη λειτουργούν σαφώς ως πυξίδες για τις προσπάθειες αυτές, ωστόσο εξακολουθεί να είναι πολύ σημαντική η προσεκτική μελέτη κάθε νέας κανονιστικής ρύθμισης, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται ότι δεν προσθέτει περιττό βάρος στις επιχειρήσεις ούτε αποθαρρύνει την καινοτομία και ότι προάγει σε ευρύτερη κλίμακα την ανάπτυξη ανοιχτών και δίκαιων παγκόσμιων αγορών.

Ο ρόλος τον οποίο μπορούν να διαδραματίσουν οι δημόσιες αρχές στον τομέα της καινοτομίας πρέπει να αναγνωριστεί και να αξιοποιηθεί. Η παρακολούθηση των πολιτικών καινοτομίας των κρατών μελών¹⁸ αποκαλύπτει σαφώς μια τάση διεύρυνσης του πεδίου των στρατηγικών καινοτομίας τους, καθώς και μια στροφή προς μέτρα με ευρύτερους κοινωνικούς στόχους. Παρά τις προσπάθειες αυτές, φαίνεται ότι οι δυνατότητες χρησιμοποίησης της αγοραστικής δύναμης του δημόσιου τομέα για την τόνωση της καινοτομίας παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητες. Με δεδομένους τους προβλέψιμους δημοσιονομικούς περιορισμούς, το γεγονός ότι οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει ίσως να προσφέρουν τα ίδια ή καλύτερα επίπεδα υπηρεσίας με λιγότερους πόρους

¹⁸ Διάγραμμα τάσεων για την πολιτική καινοτομίας — Έκθεση προόδου για την καινοτομία στην Ευρώπη 2008.

πρέπει να λειτουργήσει ως ισχυρή κινητήρια δύναμη για την καινοτομία. Οι νέες τεχνολογίες, και ιδίως οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας, μπορούν επίσης να συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχει ο δημόσιος τομέας, της αποτελεσματικότητάς τους και της ανταπόκρισής τους στις ανάγκες των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Η καινοτομία χρειάζεται επίσης επενδυτές που είναι πρόθυμοι να αναλάβουν κινδύνους και να κινηθούν με ευρύτερη προοπτική, πέρα από τις προσδοκίες για βραχυπρόθεσμα κέρδη.

Τέλος, η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών βιομηχανιών και οι καινοτομικές τους ικανότητες θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη και την εφαρμογή κρίσιμων τεχνολογιών που συνδέονται με υψηλή ένταση E&A, ταχείς κύκλους καινοτομίας, μεγάλες κεφαλαιουχικές δαπάνες και εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης. Η έκταση, το μέγεθος και ο βαθμός πολυπλοκότητας που χαρακτηρίζουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή τεχνολογιών αυτού του είδους απαιτούν τη συναίνεση μεταξύ όλων των παραγόντων σχετικά με τις τεχνολογίες αυτές και ισχυρότερη συνεργασία, καθώς και στρατηγική προσέγγιση, όχι μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο κρατών μελών και περιφερειών, που πρέπει να προωθήσουν στενότερες εταιρικές σχέσεις μεταξύ των ερευνητικών κοινοτήτων και της βιομηχανίας¹⁹.

Εξάλειψη των κρίσιμων προβλημάτων στις βασικές συνθήκες για τους επιχειρηματίες

Παρά τις βελτιώσεις²⁰, το κοινοτικό σύστημα καινοτομίας εξακολουθεί να παρουσιάζει αδυναμίες που επηρεάζουν αρνητικά την εμπορική απόδοση και τα κίνητρα των ιδιωτικών επενδύσεων στην καινοτομία, οι οποίες, ως εκ τούτου, παραμένουν χαμηλότερες από τις αντίστοιχες επενδύσεις των κύριων ανταγωνιστών μας: η ενιαία αγορά πρέπει να ολοκληρωθεί σε ορισμένους τομείς, το νομικό πλαίσιο για την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας παραμένει ελλιπές, η αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων είναι κατακερματισμένη και το επίπεδο χρηματοδότησης με μετοχικά κεφάλαια χαμηλό, η διαδικασία τυποποίησης δεν είναι ακόμη επαρκώς συγχρονισμένη με τα ερευνητικά αποτελέσματα και τις ανάγκες της αγοράς, το τρίγωνο της γνώσης μεταξύ επιχειρήσεων, εκπαίδευσης και έρευνας πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω, ενώ η ΕΕ δεν διαθέτει ακόμη υποδομές κρίσιμης σημασίας για την προώθηση της καινοτομίας. Παρά την πρόοδο που έχει ήδη επιτελεστεί, οι προσπάθειες για την αύξηση της ικανότητας των κοινοτικών εκπαιδευτικών συστημάτων να συμβάλουν σε μια καινοτόμο και ευέλικτη κοινωνία της γνώσης πρέπει να συνεχιστούν.

Η ύπαρξη κατάλληλου νομικού πλαισίου για την αποτελεσματική προστασία της γνώσης αποτελεί προϋπόθεση για μια καινοτόμο κοινωνία. Στον τομέα των **δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας**, εξαιτίας, μεταξύ άλλων, της αδυναμίας καθιέρωσης κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, η ΕΕ εξακολουθεί να μην παρέχει ευνοϊκούς όρους για την ανάπτυξη και τη διάχυση της καινοτομίας. Το ευρωπαϊκό σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι δαπανηρό και κατακερματισμένο, πράγμα που αποθαρρύνει την καινοτομία σε σύγκριση με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία²¹. Η διαφορά στο κόστος λήψης

¹⁹ Η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει το 2009 ειδική ανακοίνωση σχετικά με τους μελλοντικούς πολιτικούς προσανατολισμούς για τις τεχνολογίες νευραλγικής σημασίας.

²⁰ Βλ. ευρωπαϊκό πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας 2008 στη διεύθυνση http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf.

²¹ Βλ. B. Van Pottelsberghe, 2006, στη διεύθυνση: <http://www.solvay.edu/EN/Research/Bernheim/documents/wp06002.pdf>.

διπλώματος ευρεσιτεχνίας σε σύγκριση με τις χώρες αυτές είναι σημαντική και δεν μειώνεται. Είναι καιρός να αλλάξει αυτή η κατάσταση.

Οι προσπάθειες της Επιτροπής στον τομέα της πολιτικής για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας αποσκοπούν στην περαιτέρω ανάπτυξη της αναδυόμενης κοινοτικής διασυνοριακής αγοράς στον τομέα της διάδοσης της γνώσης. Η ανάπτυξη νέων ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών και επιχειρησιακών προτύπων, που ανθίζουν μέσα σε ένα ανοιχτό περιβάλλον, χρειάζεται ένα υποστηρικτικό και προβλέψιμο νομικό πλαίσιο.

Πρέπει να αναγνωριστεί σε μεγαλύτερο βαθμό η σπουδαιότητα του τομέα των υπηρεσιών για τις σύγχρονες βιομηχανικές χώρες και η σημασία του καινοτομικού δυναμικού του εν λόγω τομέα για την οικονομία και την κοινωνία γενικότερα. Για την ευρύτερη διάδοση της καινοτομίας στον τομέα των υπηρεσιών, πρέπει να αυξηθεί το επίπεδο εμπιστοσύνης στις νέες υπηρεσίες και να προσαρμοστεί καλύτερα η υποστήριξη της έρευνας και καινοτομίας στις συγκεκριμένες ανάγκες των υπηρεσιών αυτών. Η καινοτομία χρειάζεται επίσης την ολοκλήρωση κρίσιμων βασικών υποδομών (όπως είναι τα ευρυζωνικά και τα ηλεκτρικά δίκτυα), καθώς επίσης τη διεύρυνση των δυνατοτήτων τους με νέες υπηρεσίες και εφαρμογές. Ειδικότερα, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να προωθηθούν οι ηλεκτρονικές δεξιότητες και η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας για μια βιώσιμη οικονομία, καθώς και για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις του μελλοντικού διαδικτύου, όπως το «software-as-a-service» (λογισμικό που παρέχεται ως υπηρεσία) και το «cloud computing» (νεφελοειδή υπολογιστικά συστήματα).

Παρά τις σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλονται²², η πρόοδος προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και της απόδοσης του ευρωπαϊκού τομέα των επιχειρηματικών κεφαλαίων —βασικού χρηματοδότη της καινοτομίας— είναι αργή. Οι δομικές ανεπάρκειες της ευρωπαϊκής αγοράς χρηματοδότησης των πρώτων σταδίων λειτουργίας των επιχειρήσεων παραμένουν. Στις εν λόγω ανεπάρκειες συμπεριλαμβάνονται η απουσία ιδιωτών επενδυτών, ο κατακερματισμός της αγοράς και οι χαμηλές αποδόσεις των σχετικών επενδύσεων. Η οικονομική ύφεση δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την άντληση κεφαλαίων και το επενδυτικό περιβάλλον.

Καλύτερη διαχείριση του συστήματος καινοτομίας στην ΕΕ

Αν και η Κοινότητα έχει αναλάβει ορισμένες πρωτοβουλίες, ωστόσο δεν έχουν δημιουργηθεί ακόμη σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση οι αναγκαίες συνέργειες μεταξύ των πολιτικών και των μέσων σε διάφορα επίπεδα. Η σχετικά αργή ανάπτυξη της πρωτοβουλίας για τις πρωτοπόρους αγορές, που δρομολογήθηκε πρόσφατα, αποτελεί καλό σχετικό παράδειγμα.

Ο συντονισμός των πολιτικών για την υποστήριξη της καινοτομίας σε περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά. Επιπλέον, χρειάζεται ένα καλύτερο σύστημα διαχείρισης, το οποίο θα βασίζεται στις αρχές της επικουρικότητας, αλλά θα αξιοποιεί αποτελεσματικότερα την προστιθέμενη αξία που έχουν ο καθορισμός κοινών στόχων, η υλοποίηση κοινών δράσεων και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών. Πρέπει επίσης να ενισχυθεί ουσιαστικά η συνεργασία με τις τρίτες χώρες, και ιδίως η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών με τις ΗΠΑ.

Η χρηματοδότηση για την υποστήριξη της καινοτομίας σε κεντρικό κοινοτικό επίπεδο έχει παραμείνει σε μέτριο ύψος τόσο σε σχέση με τον προϋπολογισμό της ΕΕ όσο και σε σύγκριση με πολλούς εθνικούς προϋπολογισμούς, καθώς αντιπροσωπεύει ποσοστό ακόμη μικρότερο από το 5% των δημόσιων δαπανών για την έρευνα, που προβλέπεται βάσει του

²² Βλ. COM(2007) 853.

ερευνητικού προγράμματος-πλαisiού. Ακόμη και το συνολικό ποσό των 67 εκατομμυρίων ευρώ που είναι διαθέσιμο το 2009 για την υποστήριξη της διείσδυσης προϊόντων οικολογικής καινοτομίας στην αγορά φαίνεται μέτριο σε σχέση με τη σημασία αυτών των προκλήσεων. Από την άλλη πλευρά, η αύξηση του ποσοστού των επενδύσεων που διατίθενται για την καινοτομία στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας στις περιφέρειες «σύγκλισης».

Ωστόσο, από πλευράς αριθμών, δεν υπάρχει έλλειψη προγραμμάτων υποστήριξης της καινοτομίας στην ΕΕ. Το πρόβλημα είναι η έλλειψη κρίσιμης μάζας και συνοχής. Σήμερα, στις δραστηριότητες υποστήριξης της καινοτομίας εμπλέκονται επτά διαφορετικές υπηρεσίες της Επιτροπής, διάφοροι οργανισμοί και 20 επιτροπές αντιπροσώπων των κρατών μελών. Όπως προέκυψε από πρόσφατη δημόσια διαβούλευση σχετικά με την αποτελεσματικότητα της δημόσιας υποστήριξης για την καινοτομία, υπάρχει χάσμα μεταξύ του τι ζητούν οι επιχειρήσεις και του τι τους προσφέρουν (και πώς τους το προσφέρουν) τα προγράμματα υποστήριξης της καινοτομίας. Η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων ζητούν ταχύτερες διαδικασίες, ενώ το 75% των επιχειρήσεων που πήραν μέρος στην έρευνα αναμένουν απλούστευση των κανόνων συμμετοχής στα προγράμματα της ΕΕ. Πράγματι, η πολυπλοκότητα των κοινοτικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων προστίθεται στο πλήθος των προγραμμάτων που υπάρχουν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και δυσχεραίνει την πρόσβαση στη σχετική χρηματοδότηση. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής απαιτούνται σαφείς δομές και ουσιαστική απλούστευση των κανόνων συμμετοχής σε όλα τα προγράμματα χρηματοδότησης της καινοτομίας, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους. Με τον τρόπο αυτόν θα ενισχυθεί ολόκληρο το σύστημα καινοτομίας και θα καταστεί δυνατή η αποδοτικότερη χρήση των πόρων και των μέσων, πράγμα που θα εξασφαλίσει την αποτελεσματικότερη συμμετοχή των ΜΜΕ.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από την ανάλυση της προόδου που επιτελέστηκε κατά τα τελευταία χρόνια προκύπτει ότι η ΕΕ σωστά αναγνώρισε την κεφαλαιώδη σημασία της καινοτομίας για τη μελλοντική της ευημερία. Ωστόσο, για να γίνει η ΕΕ ένας δυναμικός χώρος καινοτομίας απαιτείται συνεχής εγρήγορση και καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών της, με την ανάληψη καλύτερα στοχευμένων και αποτελεσματικότερα συντονισμένων ενεργειών σε όλα τα επίπεδα.

Συνεπώς, με βάση την ανάλυση των επιτευγμάτων που πραγματοποιήθηκαν μέχρι τώρα και των διδαγμάτων που αντλήθηκαν, όπως αυτά παρουσιάζονται στην παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή, όπως άλλωστε έχει ζητήσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, προτίθεται να διερευνήσει τη δυνατότητα να προτείνει στα κράτη μέλη, πριν από την άνοιξη του 2010, έναν ευρωπαϊκό «νόμο» για την καινοτομία, ο οποίος θα προβλέπει όλες τις προϋποθέσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη και θα αποτελεί αναπόσπαστο και θεμελιώδες μέρος της μελλοντικής ευρωπαϊκής μεταρρυθμιστικής ατζέντας.